

JAARVERSLAG 2016 EN BEGROTING 2017

STICHTING BIOWETENSCHAPPEN EN MAATSCHAPPIJ
Mei 2017

Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag

t +31(0)70 349 5402
e info@biomaatschappij.nl
w www.biomaatschappij.nl

Stichting Biowetenschappen
en Maatschappij
is ondergebracht bij ZonMw

INHOUD

- In het kort
- Jaarverslag 2016
  - Bestuurssamenstelling
  - Publicatie cahiers
  - Publiciteit en online promotie
    - Kennislink
  - Ontwikkeling van moderne communicatiemiddelen: digitaal publiceren
  - Abonnementen en losse verkoop cahiers
  - Network building
  - Onderwijs
- Financiën 2016
- Begroting 2017
- Uitsplitsing begroting 2017 - 2018
- Realisatie 2013–2016 en begroting 2017 en 2018

In het kort

In 2016 publiceerde BWM weer vier cahiers over actuele maatschappelijke thema's. Er werden verschillende nieuwe samenwerkingen gestart, waaronder onze aansluiting bij het netwerk van Alles is Gezondheid en een samenwerking met de vereniging 'het Nederlandsch Natuur- en Geneeskundig Congres' (NNGC), rondom een gezamenlijk congres + cahier.

In dit jaarverslag worden de activiteiten beschreven die in 2016 zijn ontplooid. Ook bevat dit document de gerealiseerde cijfers van 2016 en de begroting voor 2017.

Jaarverslag 2016

Bestuurssamenstelling

Het bestuur van de stichting Biowetenschappen en Maatschappij bestaat statutair uit maximaal 12 bestuursleden. De bestuursleden worden gekozen op basis van hun expertise, netwerk in de wetenschap en affiniteit met wetenschapscommunicatie.

De samenstelling van het bestuur bleef in 2016 hetzelfde: er werden geen nieuwe bestuursleden benoemd en er nam niemand afscheid. Dr. Bas Defize en prof. dr. ir. Francine Govers werden in november herbenoemd voor een periode van 4 jaar, met ingang van 1 januari 2017.

Publicatie cahiers

De thema's van 2016 zijn gepubliceerd in februari, juni, oktober en december. De thema's werden bepaald door het bestuur op basis van input van bestuursleden, redactieleden en lezers, en op basis van de agenda van maatschappelijke organisaties zoals ZonMw, NWO en de Nationale Wetenschapsagenda.

- De redactie van cahier 'Duurzame Derde Wereld' bestond uit prof. dr. Ken Giller (hoogleraar Plantaardige Productiesystemen aan de Wageningen Universiteit), prof. dr. ir. Gert Spaargaren (hoogleraar Duurzame leefstijlen en consumptiepatronen in de groep Milieubeleid van de Wageningen Universiteit), prof. dr. ir. Peter Oosterveer (milieusocioloog aan de Wageningen Universiteit), en dr. Bas Defize (docent aan het Utrecht University College en bestuurslid van BWM). Met eindredactie van ir. Rob Buitter (freelance wetenschapsjournalist) en een voorwoord van Maurits Groen, de nummer één van de Duurzame 100 van Trouw. Dit cahier werd gepubliceerd op 29 maart.
- De redactie van cahier 'Stamcellen: wetenschap, werkelijkheid en fictie' bestond uit dr. Bernard Roelen (universitair hoofddocent Eicellen, embryo's en stamcellen bij departement Gezondheidszorg Landbouwhuisdieren van de Faculteit Diergeneeskunde aan de Universiteit Utrecht), prof. dr. Wiel Hoekstra (emeritus hoogleraar Algemene microbiologie en bestuurslid van BWM), dr. Bas Defize (docent aan het Utrecht University College en bestuurslid van BWM) en dr. ir. Astrid van de Graaf (freelance wetenschapsjournalist). Met een voorwoord van prof. dr. Hans Clevers (hoogleraar Moleculaire genetica aan het Hubrecht Instituut in Utrecht en directeur onderzoek bij het Prinses Maxima Centrum voor kinderoncologie). Dit cahier werd gepubliceerd op 21 juni.
- De redactie van cahier, 'Leve(n)de bodem!' bestond uit prof. dr. Lijbert Brussaard (hoogleraar Bodembioologie en Biologische Bodemkwaliteit bij Wageningen University & Research), prof. dr. ir. Francine Govers (persoonlijk hoogleraar Moleculaire Fytopathologie bij Wageningen University & Research en bestuurslid van BWM) en ir. Rob Buitter (freelance wetenschapsjournalist). Met bijdragen van wetenschappers van Wageningen University & Research, NIOO-KNAW en Universiteit Leiden, en een voorwoord van prof. dr. Cees Veerman. Het cahier werd gepubliceerd op 7 oktober en werd gememoreerd en uitgedeeld bij de afscheidsrede van prof. dr. Brussaard in Wageningen.
- De redactie van cahier 'Ons microbioom' bestond uit prof. dr. Michiel Kleerebezem (hoogleraar Gastheer-microben interacties aan Wageningen University & Research), prof. dr. Wiel Hoekstra (emeritus hoogleraar Algemene microbiologie en bestuurslid van BWM) en dr. ir. Astrid van de Graaf (freelance wetenschapsjournalist). Dit cahier werd gepubliceerd op 6 december en werd naast de reguliere distributie ook toegestuurd aan alle deelnemers van het congres 'Wat betekenen bacteriën voor onze gezondheid?', dat op 19 november plaatsvond (meer informatie hierover in de paragraaf Network Building).

Op alle cahiers hebben wij veel positieve reacties gekregen. Er waren geen negatieve reacties. Vanuit het bureau worden diverse acties ondernomen om publiciteit voor de cahiers te verkrijgen, wat vaak resulteert in

bestellingen, online links, recensies of vermeldingen. NBD Biblion, de leverancier voor bibliotheken, publiceert regelmatig een recensie over onze cahiers. Over cahier 'Leve(n)de bodem!' werd bijvoorbeeld geschreven: 'De teksten zijn helder, prikkelend en vaak inspirerend. Samen geven ze een goed idee van de belangrijke rol van de bodemwetenschap. De foto's ondersteunen de teksten. Geschikt voor een breed publiek, dat nieuwsgierig is naar een duurzame manier van leven en haar leefomgeving wil 'doorgronden'.

Publiciteit en online promotie

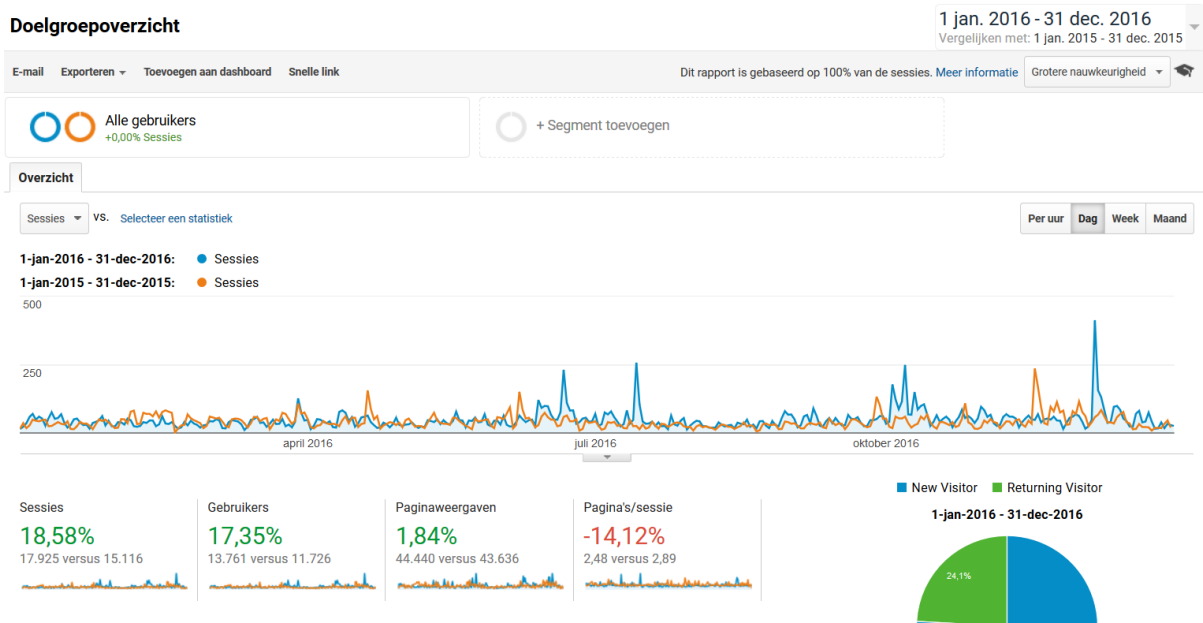
Afgelopen tijd werd duidelijk dat er structureel onderhoud aan de website nodig is, inclusief back-ups en troubleshooting. Hiervoor is een onderhoudscontract afgesloten met een Wordpress-gespecialiseerde partij. Dit heeft geresulteerd in een update van de website, met een opgefriste vormgeving. De overgang is grotendeels zonder problemen verlopen, maar de functionaliteit om te meten hoeveel cahiers er in PDF werden gedownload heeft in de maanden juni tot en met augustus niet of slechts gedeeltelijk gewerkt.

- Het aantal bezoekers van de website steeg met 17% ten opzichte van vorig jaar, naar 13.761 bezoekers. Ook het aantal bekeken pagina's steeg iets, naar zo'n 44.000 paginaweergaven dit jaar.
- Het bouncepercentage, het aantal bekeken pagina's per sessie en de gemiddelde sessieduur waren in 2016 minder goed dan in 2015. Het bouncepercentage steeg van 53 naar 57%, het aantal bekeken pagina's per sessie daalde van 2,9 naar 2,5 en de gemiddelde sessieduur daalde van meer dan 2 minuten naar 1.46 minuten. Dit was vorig jaar ook al het geval. De huidige website is niet erg nieuwsgericht opgezet, omdat deze vooral is ingericht als webshop, waardoor bezoekers vooral komen voor een cahier en na hun bestelling of download de site weer verlaten. We overwegen om in 2017 nieuws een prominentere plek op de website te geven, en met meer online marketing bezoekers naar de site te trekken.
- In de maanden juni tot en met augustus waren er technische problemen met de tool om het aantal downloads van de PDF's van de cahiers te meten. Daardoor zijn deze gegevens niet compleet voor het jaar. Er zijn in ieder geval 5.565 cahier downloads en 1.106 lesmateriaal downloads gemeten. De meest populaire PDF's waren die van cahiers Antibioticaresistentie, Leve(n)de Bodem en Foodtopia.
- De likes op onze Facebook-pagina stegen naar 480 (ten opzichte van 456 begin 2016) en we hadden eind 2016 227 Twitter-volgers (187 begin 2016).
- De inschrijvingen voor de digitale nieuwsbrief stegen naar 1.146 (814 eind 2015) door enkele gerichte uitnodigingen.
- De nieuwsbrieven werden gemiddeld door meer dan 50% van de geadresseerden geopend, en daarvan klikte gemiddeld 30 tot 40% door naar de website.

De meeste bezoekers van de website zijn nieuwe bezoekers: 24% van de bezoekers was al eerder op onze website geweest. Bezoekers kwamen ofwel rechtstreeks naar de site (35%), via zoekmachines (28%) of via doorverwijzingen (33%) van de websites van onder andere Kennislink, De Praktijk, het RIVM en de MS Vereniging Nederland (via een vermelding van cahier Stamcellen).

Populaire pagina's op de website waren de homepage, het overzicht van alle cahiers, het nieuws en de meest recente cahiers.

Doelgroepoverzicht

Resultaten Kennislink

Een belangrijke trend in informatievoorziening is dat mensen tegenwoordig zelf op zoek gaan naar informatie, vaak via het internet. Ze lezen graag korte stukken tekst en pas als de interesse is gewekt is men bereid om verder te lezen en zich te verdiepen. BWM speelt hierop in door de inhoud van de cahiers ook in artikelvorm op internet aan te bieden. Dit gebeurt momenteel via Kennislink.nl. Deze artikelen zijn individueel te vinden en bevorderen de algehele vindbaarheid van de cahiers. Ook kunnen individuele artikelen makkelijker gedeeld worden met websites, tijdschriften en kranten. De vormgeving en inhoud zijn op dit moment nog niet optimaal voor het web. BWM heeft daarom zelf een webomgeving ontwikkeld om de inhoud van de publicaties online te ontsluiten. Inmiddels zijn twee cahiers in deze omgeving gepubliceerd (zie ook onder 'Ontwikkeling van moderne communicatiemiddelen'). In 2016 heeft Kennislink enkele redactionele verbeteringen voorgesteld om de artikelen beter leesbaar te maken voor het web. Verder zal Kennislink in 2017 een nieuwe vormgeving lanceren, die nog meer gericht is op een lezersgroep die vooral via mobiel en tablet de artikelen leest. In 2016 werden weer alle vier de cahiers online gezet door middel van themapagina's op www.kennislink.nl. Ook werden de cahiers genoemd in de nieuwsbrieven en social media uitingen van Kennislink. Rapportages van Kennislink tonen aan dat de pagina's goed bekeken worden:

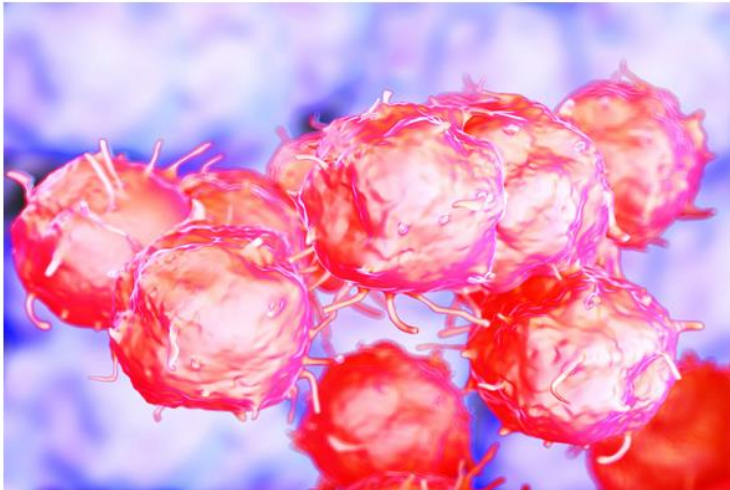
De zichtbaarheid van de themapagina's op Kennislink steeg in 2016 meer dan 10% ten opzichte van 2015, naar 70.735 bezoekers en 102.085 pageviews.

Verder heeft Kennislink in september 2016 een Google Adwords campagne voor het thema Antibioticaresistentie ingezet. Deze heeft in totaal 1.345 online bezoeken (clicks) opgeleverd. De advertenties voor deze campagne zijn meer dan 39.400 gezien.

Via Kennislink bereiken wij een specifieke doelgroep: Kennislink heeft een zeer groot lezerspubliek onder scholieren en docenten. Onze themapagina's bij Kennislink zorgen ook voor regelmatig verkeer naar de website van BWM.

Alle thema's

Thema: Stamcellen

Stamcellen

Sinds de Japanse onderzoeker Shinya Yamanaka in 2006 huidcellen omvormde tot stamcellen, zijn er over de hele wereld onderzoeksgroepen bezig de vele mogelijkheden van deze cellen te ontginnen. Een orgaan gekweekt uit iemands eigen stamcellen wordt niet afgestoten door het lichaam. Gekweekte miniorgaantjes en organen-op-een-chip brengen medicijnen op maat (*personalized medicine*) binnen handbereik. In dit cahier beschrijven wetenschappers, ingenieurs, artsen en ethici vanuit hun discipline de verschillende type stamcellen en de vele mogelijke toepassingen die deze de medische wetenschap gaan bieden. Van de huidige praktijk tot (controversiële) toekomstdromen.

Afbeelding: © Shutterstock

Inhoud

Achtergrond 22 juni 2016 Bernard Roelen

De embryonale ontwikkeling

Mensen en dieren zijn opgebouwd uit verschillende weefsels en organen zoals huid, spieren, vet, lever, darmen, hart en longen. De kleinste functionele eenheden van weefsels en organen worden cellen genoemd, je kunt ze vergelijken met individuele werkplekken in een groot kantoorpand. In principe is een cel een met vloeistof gevuld membraan, maar nader bekeken is een cel een ongelooflijk complex geheel. In de celvloeistof, cytoplasma genaamd, bevinden zich structuren, celorganellen, die nodig zijn voor het functioneren van de cel.

Biologie Geneeskunde

Specials

Dit thema is gebaseerd op het gelijknamige cahier van de **stichting Biowetenschappen en Maatschappij**. Deze stichting brengt jaarlijks vier cahiers uit voor het brede publiek over actuele en toekomstige ontwikkeling en toepassing van de biowetenschappen, met de focus op de betekenis en gevolgen voor mens, dier en maatschappij.

Ontwikkeling van moderne communicatiemiddelen: digitaal publiceren

Sinds 2014 publiceert BWM ieder jaar ook 1 cahier in een interactieve digitale omgeving. Online media worden gezien als de informatiedragers van de toekomst, maar mensen willen ook van papier blijven lezen. Om de mogelijkheden van digitale media te onderzoeken wordt naast het gedrukte cahier ook met digitaal publiceren gewerkt. In de digitale interactieve webomgeving kan de lezer filmpjes bekijken, naar achtergrondinformatie klikken, en snel door de informatie van het cahier navigeren naar de artikelen van zijn keuze.

Naast het gedrukte cahier zal cahier Microbioom ook digitaal worden gepubliceerd. De statistieken van deze editie worden pas in 2017 bekend.

Het bereik van de digitale edities is nog vrij beperkt. Rond de publicatie van het cahier komen verreweg de meeste bezoekers, in de periode daarna neemt het aantal bezoekers ondanks diverse promotie-activiteiten op social media flink af. Ter vergelijking: het bezoek van de digitale publicaties van ZonMw en NEMO Kennislink laat eenzelfde beweging zien. Om een stijgend bezoekersaantal te realiseren kan een gerichte social media campagne worden overwogen.

De link naar de digitale uitgave van cahier 'Synthetische biologie' luidt: <http://tijdschrift.biomaatschappij.nl/>. Sinds de publicatie op 29 november 2014 heeft het digitale tijdschrift 3.309 pageviews gehad.

De link naar de digitale uitgave van cahier 'Geldzorgen in de zorg' luidt: <http://cahier.biomaatschappij.nl/geldzorgenindezorg/>. Sinds de publicatie op 4 juni 2015 heeft het digitale tijdschrift 5.254 pageviews gehad. Meerdere pagina's worden bezocht (gemiddeld 4,2 pagina per bezoek) en bezoekers verblijven gemiddeld 4 minuten op de site.

Abonnementen en losse verkoop cahiers

De stichting streeft naar een jaarlijkse stijging in het bereik van de cahiers, in gedrukte vorm en digitaal, via de website, de nieuwsbrief en de Kennislink themapagina's. We meten de verkoop en de online statistieken. Van de cahiers die worden aangeschaft voor gebruik in het onderwijs en de uitleen in bibliotheken wordt verwacht dat ze vele malen worden gebruikt, maar hiervoor hebben we momenteel geen meetinstrument.

- Eind 2016 waren er 668 betalende abonnees: gedurende het jaar noteerden we 45 stopzettingen en 15 nieuwe abonnees (2015: 39 af, 37 bij).
- Bijna alle abonnees hebben hun jaarfactuur betaald. Er zijn 2 abonnementen stopgezet vanwege wanbetalers waarvan geen reactie werd verkregen.
- Als er een reden werd gegeven voor stopzetting was dat vaak te weinig tijd om te lezen, overlijden of pensionering.
- Er worden minder cahiers besteld dan vorig jaar. Dit komt vooral doordat er in 2015 2 grote bestellingen zijn geplaatst van meer dan 1.000 exemplaren. Maar ook de reguliere losse verkopen zijn dit jaar lager dan in 2015. Hiervoor is geen duidelijk aanwijsbare reden. In 2015 werden cahiers regelmatig in bestellingen van 50 exemplaren of meer besteld, vaak door organisaties, en dat gebeurde in 2016 slechts 3 keer. In november bestelde het RIVM een bijdruk van cahier Antibioticaresistentie om naar alle Nederlandse apothekers en alle Nederlandse dierenartsen te sturen. Hierdoor werd dit cahier naar nog eens 3.500 adressen verstuurd. In 2016 zijn daardoor iets meer dan 4.500 cahiers los verkocht, 1.000 via de webshop en 3.500 via de RIVM bestelling (in 2015 werden naast de twee grote bestellingen zo'n 2.000 cahiers los verkocht).
- Inkomsten: de cahierinkomsten uit abonnementen en losse bestellingen bedragen € 23.475. Op de congressen van het NIBI, het NIOO en de Hersenstichting waren de totale inkomsten € 400,-. Daarnaast bedroeg de externe financiering in de vorm van een bijdruk van cahier Antibioticaresistentie ongeveer € 9.000,-, waarmee de cahierinkomsten voor 2016 in totaal bijna € 32.500,- bedroegen. Dit is minder dan beoogd. Vooral gezamenlijke publiciteit met en grote bestellingen van organisaties en bedrijven zorgen voor een grotere afzet van de cahiers. Ons succes in het vinden van organisaties die willen helpen in de publiciteit en afzet van de cahiers is zeer wisselend en moeilijk te voorspellen, omdat het erg afhankelijk is van de personen die we benaderen en de actuele budgetten van de organisaties.

Network building

BWM vindt het belangrijk om midden in de maatschappij te staan en publicaties te maken waar breed behoefte aan is. Daarom zijn in 2016 weer diverse organisaties bezocht om kennis te maken en mogelijkheden voor samenwerking en input te onderzoeken.

- AiG: BWM heeft zich in september aangesloten bij het nationaal preventieprogramma Alles is Gezondheid. Dit netwerk bereikt een groot algemeen publiek en bestaat uit meer dan 900 organisaties die zich inzetten voor een gezond en vitaal Nederland, met activiteiten, publicaties en voorlichting. In het kader van onze deelname aan Alles is Gezondheid werkten we samen met het NNGC aan een publiekssymposium over het microbioom, die als manifestatie naast het gelijknamige cahier georganiseerd werd.

- NNGC: Het Nederlandsch Natuur- en Geneeskundig Congres organiseert tweemaal per jaar een congres over thema's die vaak aansluiten bij de thema's van BWM. Daarom werd er al regelmatig samengewerkt door cahiers en congresdeelname uit te wisselen. Dit jaar hebben we voor cahier 'Ons microbioom' de samenwerking geïntensiveerd, door samen met het NNGC de promotie van het congres te doen, en mee te helpen met de organisatie. Dit resulteerde in een verbeterde opkomst: normaal gesproken werden de NNGC-congressen bezocht door zo'n 60 deelnemers en op 19 november mochten we zo'n 120 deelnemers verwelkomen.

Naast de samenwerking met AiG, het NNGC en NEMO Kennislink zijn in 2016 de volgende organisaties (opnieuw) bezocht of benaderd: ministerie van OC&W, Bionieuws, Naturalis, Museum Boerhaave, het RIVM en het NIOO.

Een opvallende ontwikkeling dit jaar en vorig jaar is dat we vaker worden benaderd door organisaties met de vraag of we samen met hen een cahier willen publiceren. Dit jaar kregen we twee aanvragen van wetenschappers van het AMC en 1 aanvraag vanuit het RIVM binnen voor toekomstige thema's, en er wordt gezamenlijk gekeken of en wanneer zulke thema's gerealiseerd kunnen worden. We zijn verheugd dat wetenschappelijke en maatschappelijke organisaties ons weten te vinden met dit soort verzoeken.

Onderwijs

Dit jaar zijn er geen speciale activiteiten richting de doelgroep onderwijs ondernomen. Er is een strategische keuze gemaakt om op het gebied van onderwijs niet zelfstandig maar alleen met partners activiteiten te ondernemen, en daarvoor hebben zich dit jaar geen mogelijkheden voorgedaan. In het verleden werkten wij veel samen met onderwijsbureau De Praktijk, maar De Praktijk bestaat niet meer. Er is geen andere organisatie voor in de plaats gekomen die soortgelijk werk verricht. Als we op dit gebied iets extra's willen, moeten we een beroep doen op ZZP'ers.

Financiën 2016

Hieronder worden de cijfers over 2016 toegelicht.

BATEN

Subsidie-inkomsten

De bijdrage van OC&W bestaat uit een jaarlijkse subsidie van bijna € 235.000,-. In het kader van een looncompensatie werd eind 2016 door NWO structureel € 7.000,- per jaar extra aan BWM toegekend.

Cahierinkomsten

Inkomsten: de cahierinkomsten uit abonnementen en bestellingen bedragen bijna € 32.500,- op basis van 668 abonnementen en 4.500 los verkochte cahiers (€ 48.000 in 2015). Ons cahier over Antibioticaresistentie dat eind 2015 door het RIVM onder alle huisartsen werd verspreid, werd in november 2016 op verzoek van het RIVM bijgedrukt om ook naar alle Nederlandse apothekers en alle Nederlandse dierenartsen te sturen. De drukkosten hiervoor zijn opgenomen onder 'Onvoorzien', en als inkomsten onder 'Cahierinkomsten'.

LASTEN

Bureaunkosten binnen budget in 2016

De personeelskosten van het bureau waren in 2016 ongeveer gelijk aan vorige jaren, met een lichte stijging vanwege indexering. Het bureau van de stichting is sinds 1 januari 2014 gehuisvest bij ZonMw. Voor de huisvesting van het bureau geeft ZonMw BWM een korting op het reguliere tarief. De personeels- en huisvestingskosten worden ieder jaar met 2% verhoogd.

De bestuursleden van de stichting ontvangen geen salaris, alleen een vergoeding van gemaakte reiskosten.

De kosten voor kantoorartikelen vallen dit jaar hoger uit dan begroot omdat we onverwacht een nieuw telefoonnummer kregen en alle correspondentie-artikelen daarop moesten aanpassen.

De bureaunkosten zijn in 2016 binnen budget gebleven.

Cahierkosten binnen budget in 2016

Voor de productie van de cahiers zijn *fixed price* afspraken gemaakt waardoor ze vrijwel altijd binnen budget worden geproduceerd. De distributiekosten zijn ten opzichte van vorig jaar ongeveer gelijk gebleven.

Kennisoverdrachtskosten niet binnen budget in 2016

In 2016 werd de samenwerking met NEMO Kennislink door middel van themapagina's op Kennislink.nl voortgezet, met dezelfde kosten.

De kosten voor het benodigde websiteonderhoud zijn hoger dan begroot omdat er is geïnvesteerd in een structurele oplossing voor het websiteonderhoud. Hiervoor is een contract gesloten met een partij die nu zorgt voor hosting, onderhoud en back-ups.

In november bestelde het RIVM een bijdruk van cahier Antibioticaresistentie. Deze werden tegen kostprijs geleverd. De drukkosten hiervoor zijn opgenomen onder 'Onvoorzien', en als inkomsten onder 'Externe financiering'.

De geplande uitgaven voor een digitale editie van het vierde cahier zijn uitgesteld naar 2017.

RESULTAAT 2016

Het online bereik van de stichting is ook in 2016 weer gegroeid, dit is meetbaar via de website, via Kennislink en via de nieuwsbrief en social media. De verkoop van de gedrukte cahiers is lager dan vorig jaar, vooral omdat we in 2015 meerdere grote bestellingen van organisaties hebben gehad. Ook het aantal abonnementen is gedaald. Daar staat tegenover dat we in november een extra activiteit in de vorm van een gezamenlijk georganiseerd congres hebben mogen vormgeven, waar met 120 congresdeelnemers intensief kennis werd uitgewisseld over het thema microbiom. Ook merken we dat verschillende organisaties ons beter weten te vinden als ze op zoek zijn naar een partner voor wetenschappelijke input, of voor wetenschapscommunicatie richting een breed publiek.

De inkomsten over 2016 bedragen € 274.387. De totale lasten bedroegen € 269.700. Hierdoor wordt er dit jaar niet ingeteerd op de reserves. Per 1 januari 2017 zullen de reserves nog € 95.237 bedragen.

Begroting 2017

Hieronder wordt een toelichting gegeven op de aanpassingen voor de begroting voor 2017 en verder.

- Met ZonMw is afgesproken dat de doorbelaste kosten voor huisvesting en salarissen van het BWM personeel in 2017 zal worden verhoogd met 2% indexering, naar € 120.686,-.
- Omdat de distributiekosten bij de nieuwe distributiepartner structureel lager zijn, is het budget hiervoor verlaagd.
- Omdat de Publieksdag van de Hersenstichting ieder jaar een succes is, zullen we in 2017 iets meer budget opnemen om op congressen vertegenwoordigd te zijn.
- De website (die in 2013 is gebouwd) begint meer onderhoud te vragen, daarom wordt het jaarlijkse budget verhoogd naar € 2.500,-.

BATEN

Het subsidiebedrag van OC&W blijft naar verwachting in 2017 gelijk aan 2016. Dit bedrag blijkt de afgelopen jaren niet geïndexeerd, er wordt uitgezocht of het bedrag moet worden bijgesteld.

Om het verlies te beperken wordt er naast de focus op online promotie, ook gestuurd op het stimuleren van de cahierverkoop en het vinden van externe financiering voor cahiers. Zowel qua inhoud (aandragen onderwerpen en experts), publiciteit (verspreiding) als financiering van de boekjes (afname van een partij, bijdrage aan de drukkosten) wordt getracht aan te sluiten bij vooraanstaande organisaties in het veld. Het verkrijgen van externe financiering is ook een blijk van vertrouwen in en vraag naar de publicaties van BWM.

Toch moet een realistische groei worden gebudgetteerd, omdat blijkt dat met de huidige bezetting jaarlijks slechts een bescheiden groei kan worden gerealiseerd. Grote afnames zijn moeilijk te voorspellen voor de toekomst.

LASTEN

Cahiers

Gedurende 2017 zullen weer 4 cahiers gemaakt worden. Besparingen op de cahierkosten zijn niet makkelijk verder te maken, maar de kosten zullen ook niet significant stijgen. De kosten zijn afgelopen jaren altijd voorspelbaar gebleven. Door de nieuwe distributiepartij wordt ten opzichte van eerdere jaren een blijvende besparing op de jaarlijkse distributiekosten verwacht. Wel zijn we voornemens om de crediteurenadministratie in 2017 uit te besteden. De kosten hiervoor passen naar verwachting nog in het huidige budget.

Kennisoverdracht

De samenwerking met Kennislink is nog steeds succesvol en zorgt voor veel bezoekers van de themapagina's en de website van BWM. We willen daarom de themapagina's op Kennislink in 2017 voortzetten.

Naar aanleiding van het gezamenlijk georganiseerde congres met het NNGC, is het onze ambitie om vaker een congres of discussieavond aan te bieden, als verdieping naast de cahiers. In 2017 zal deze ambitie worden uitgewerkt.

Bureau

De personeelskosten van het bureau zullen in 2017 niet stijgen, afgezien van inflatiecorrectie. Andere bureau-uitgaven worden zo sober mogelijk gehouden.

TOTALE UITGAVEN EN FINANCIERING LANGE TERMIJN

De uitgaven van de stichting zijn volgens de begroting voor 2017 € 3.124 meer dan de inkomsten en daardoor zal in 2017 worden ingeteerd op de reserves. Een beperkt gebruik van de reserves is acceptabel. Indien in de toekomst de reserves terugvallen tot minder dan € 50.000,-, zal wellicht het aantal activiteiten moeten worden teruggebracht, of moeten kosten op een andere manier worden bespaard, maar naar verwachting is dit in de komende vijf tot tien jaar nog niet aan de orde.

Uitsplitsing begroting 2017 - 2018

BUREAU	Budget 2016	2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Kosten personeel en huisvesting*	118.320	118.320	120.686	123.100
Reis- en verblijfkosten	500	489	500	500
Vergaderkosten	3.000	1.244	3.000	3.000
Kantoorartikelen	500	1.156	500	500
Cadeau's (representatie)	350	20	350	350
Totaal bureaunkosten	122.670	121.229	125.036	127.450

CAHIERS	Budget 2016	2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Cahier 1	29.000	28.358	29.000	29.000
Cahier 2	29.000	26.350	29.000	29.000
Cahier 3	29.000	28.249	29.000	29.000
Cahier 4	29.000	28.040	29.000	29.000
Distributie	19.000	16.881	15.000	15.000
Totaal cahiers	135.000	127.878	131.000	131.000

KENNISOVERDRACHT	Budget 2016	2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Congressen en evenementen	1.500	909	2.000	2.000
Onderhoud website	1.000	2.608	2.500	2.500
Samenwerking NEMO Kennislink	10.000	10.000	10.000	10.000
Onderwijs	0	0	0	0
Digitale media	3.500	48	3.500	3.500
Onvoorzien	1.000	7.029	1.000	1.000
Totaal kennisoverdracht	17.000	20.594	19.000	19.000

* Voor de huisvesting van het bureau geeft ZonMw BWM een korting op het reguliere tarief

Realisatie 2015-2016 en begroting 2017 en 2018

BATEN	2015	Budget 2016	2016	Budget 2017	Budget 2018
Bijdrage OC&W	221.562	221.562	221.562	221.562	221.562
Indexering bijdrage OC&W (PM)	13.350	13.350	13.350	13.350	13.350
Looncompensatie NWO	0		7.000	7.000	7.000
Verkoop cahiers	26.000	26.500	23.475	25.000	25.000
Extern verkregen financiering cahiers	22.000	7.500	9.000	5.000	5.000
Totaal baten	282.912	268.912	274.387	271.912	271.912
LASTEN					
Bureaunkosten	118.481	122.670	121.229	125.036	127.450
Cahierkosten	140.662	135.000	127.878	131.000	131.000
Kennisoverdracht	29.931	17.000	20.594	19.000	19.000
Totaal lasten	289.074	274.670	269.700	275.036	277.450
Reserve per 1 januari	96.712	90.550	90.550	95.237	92.112
Baten -/- lasten	-6.162	-5.758	4.687	-3.124	-5.538
Reserve per 31 december	90.550	84.792	95.237	92.112	86.574